

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příloha č. 1 Popis podporovaných aktivit - sociální služby a sociální začleňování

Podpora sociálního začleňování osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených prostřednictvím poskytování vybraných sociálních služeb a prostřednictvím dalších programů a činností v oblasti sociálního začleňování

- **Sociální služby**

Cílem opatření je podpora sociálního začleňování osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených prostřednictvím aktivit zaměřených na prevenci sociálního vyloučení osob, služeb poskytovaných terénní a ambulantní formou a komunitní sociální práce.

Budou podporovány uvedené druhy sociálních služeb pro vymezené cílové skupiny se zaměřením na návrat těchto osob zpět do společnosti a na trh práce, na udržení se na trhu práce a na umožnění přístupu ke službám podporujícím návrat na trh práce¹.

Způsobilé aktivity a s nimi spojené výdaje jsou pouze takové, které jsou zaměřené na podporu a financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním základních druhů a forem sociálních služeb, a to v rozsahu stanoveném základními činnostmi² u jednotlivých druhů sociálních služeb. Jejich výčet a charakteristiky jsou uvedeny v části třetí, hlavě I, díle 2 až 4 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a v prováděcí vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách.

Bude podporováno poskytování pouze těch sociálních služeb, které jsou registrovány v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a které jsou zároveň součástí sítě sociálních služeb uvedené ve střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb příslušného kraje (popř. obce).

Budou podporovány pouze sociální služby poskytované **terénní a ambulantní formou**. Jako **pobytové** budou podporovány jen **odlehčovací služby a krizová pomoc** podle § 44 a § 60 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Součástí nákladů vztahujících se k poskytování sociální služby mohou být i náklady na **celoživotní vzdělávání pracovníků poskytovatele sociální služby**, a to za podmínky, že toto vzdělávání přímo souvisí s poskytováním základních činností sociální služby a současně je oblast vzdělávání pracovníků poskytovatele služby upravena v rámci vydaného Pověření v souladu s Rozhodnutím Komise č.

---

¹ Nebudou podporovány sociální služby určené osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, tj. zejména sociální služby pro seniory.

² Fakultativní činnosti (činnost navazující na poskytování základních činností sociální služby) nehospodářské povahy lze do projektu zahrnout, avšak je třeba je jednoznačně odlišit od základních činností sociální služby. Fakultativní činnosti budou financovány mimo režim veřejné podpory, zatímco základní činnosti sociální služby jsou financovány formou vyrovnávací platby v souladu s Rozhodnutím Komise č. 2012/21/EU. Více k problematice fakultativních činností viz Doporučený postup MPSV č. 4/2013 k zajišťování fakultativních činností při poskytování sociálních služeb k § 35 odst. 4 zákona č. 108/2006 S., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

2012/21/EU. Pro účely podpory sociálních služeb v rámci této výzvy se celoživotním vzděláváním pracovníků poskytovatele sociální služby rozumí:

- vzdělávání sociálních pracovníků v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok,
- vzdělávání pracovníků v sociálních službách v souladu s § 116 odst. 9 zákona o sociálních službách, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok,
- vzdělávání vedoucích pracovníků, a to maximálně v rozsahu 24 hodin za kalendářní rok.

Budou podporovány tyto druhy sociálních služeb:

- Odborné sociální poradenství - § 37** (občanské poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro osoby se zdravotním postižením, pro oběti trestných činů a domácího násilí, poradenství ve speciálních lůžkových zdravotnických zařízeních hospicového typu, poradenství osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností atd.); v rámci odborného sociálního poradenství budou podporovány i mobilní terénní týmy poskytující odborné sociální poradenství
- Terénní programy - § 69** (poskytované osobám, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy; služba je určena pro problémové skupiny osob, uživatele návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a jiné sociálně ohrožené skupiny; cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života)
- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - § 65** (poskytované rodinám s dětmi, u nichž je ohrožen vývoj dítěte v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u nichž existují další rizika ohrožení vývoje dítěte)
- Raná péče - § 54** (poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu; služba je zaměřená na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby); služby poskytované rodinám s dítětem se specifickými potřebami umožňují rodičům a pečujícím osobám sociální začlenění a působí preventivně proti jejich sociálnímu vyloučení (rodiče a pečující osoby se mohou díky podpoře služeb rané péče snadněji zapojit do sociálního, pracovního a ekonomického života společnosti)
- Krizová pomoc - § 60** (poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami; krizová pomoc obvykle nespočívá pouze v jednorázové pomoci člověku v akutní krizi, ale zahrnuje několik intervencí s osobou v krizi, včetně jejího předání do následné péče, pokud to její stav vyžaduje);
- Kontaktní centra - § 59** (nizkoprahová zařízení pro osoby ohrožené závislostí na návykových látkách; cílem služby je snižování sociálních a zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

- g) **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež - § 62** (pro účely této výzvy bude podporována pouze cílová skupina osob ve věku od 15 do 26 let³ ohrožených společensky nežádoucími jevy s důrazem na podporu jejich sociálního začleňování a zvyšování kompetencí k uplatnění se na trhu práce); cílem služby je zlepšit kvalitu života těchto osob předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace
- h) **Sociální rehabilitace - § 70** (soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí); u této služby sociální prevence bude podporována pouze terénní a ambulantní forma jejího poskytování
- i) **Sociálně terapeutické dílny - § 67** (pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení, které nejsou z tohoto důvodu umístitelné na otevřeném ani chráněném trhu práce; cílem je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie)
- j) **Služby následné péče - § 64** (poskytované osobám s chronickým duševním onemocněním a osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly lůžkovou péči ve zdravotnickém zařízení, absolvovaly ambulantní léčbu nebo se jí podrobují, nebo osobám, které abstinují); u této služby sociální prevence bude podporována pouze ambulantní forma jejího poskytování
- k) **Podpora samostatného bydlení - § 43** (poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení nebo chronického onemocnění, včetně duševního onemocnění)
- l) **Osobní asistence - § 39** (pro účely této výzvy poskytovaná pouze osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického onemocnění nebo zdravotního postižení)
- m) **Odlehčovací služby - § 44** (poskytované osobám pečujícím v jejich přirozeném sociálním prostředí o osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení); u této služby sociální péče bude podporována i pobytová forma jejího poskytování

• **Další programy a činnosti v oblasti sociálního začleňování**

Jedná se o programy a činnosti se společensky prospěšným charakterem (nikoli komerčním), které mají příznivý dopad na osoby z cílových skupin v území MAS.

Podporovány budou programy a činnosti realizované v přirozeném sociálním prostředí osob z cílových skupin, tj. aktivity realizované terénní nebo ambulantní formou. Musí být zajištěno, že se skutečně jedná o **programy a činnosti nad rámec základních činností sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách - nelze podporovat programy, které mají charakter sociální služby, avšak nejsou jako sociální služba registrovány!**

³ Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež mohou poskytovat sociální službu i cílové skupině osob mladších 15 let, avšak z prostředků OPZ budou hrazeny jen výdaje nezbytné pro práci s cílovou skupinou osob ve věku od 15 do 26 let. Poskytovatel při kontrole doloží, že dotace byla využita pro práci s podporovanou cílovou skupinou (poskytovatel vede samostatnou evidenci cílové skupiny podporované z OPZ).

Budou podporovány následující programy a činnosti:

- Aktivity směřující k podpoře **mladým lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí** při vstupu do samostatného života po ukončení nebo i v průběhu jejich vzdělávání (zejména pokud pochází ze sociálně znevýhodněného prostředí, náhradní rodinné péče nebo ústavní péče, tj. školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popř. jiných zařízení pro péči o děti a mládež). Jedná se o činnosti zaměřené na podporu fungování cílové skupiny v přirozeném sociálním prostředí a podporu v jejím začlenění se do běžného života a na trh práce.⁴ Aktivity zohledňují specifické potřeby cílové skupiny těchto osob (sociálně znevýhodněné prostředí, předchozí ústavní péče nebo náhradní rodinná péče apod.). Například může jít o realizaci vzdělávacích aktivit na podporu rozvoje psychosociálních a praktických dovedností, právního povědomí, posílení osobních kompetencí s cílem začlenění do běžné společnosti, zapojení cílové skupiny do realizace komunitních aktivit, programy rozvíjející kompetence v oblasti finanční gramotnosti a prevence zadluženosti, možnosti uplatnění se na trhu práce, zvyšování kvalifikace, získání odpovídajícího bydlení, mentoring, vrstevnická pomoc (peer programy), doprovázení a asistence při přechodu do samostatného života apod.
- Aktivity a programy sekundární a terciární prevence pro **osoby s chronickým duševním onemocněním** a jejich rodinné příslušníky, mimo zdravotnické služby a péči (programy rozvíjející dovednosti a schopnosti potřebné pro každodenní život, schopnost zacházet se svou nemocí, udržování přirozených sociálních vztahů a vazeb, samostatné rozhodování o způsobu vlastního života, zvyšování kompetencí v oblasti orientace v nabídce služeb, programů a sociálního zabezpečení pro cílovou skupinu, vedení k samostatnému využívání veřejných služeb, specializované právní poradenství, svépomocné a aktivizační programy atd.).
- **Motivační programy přispívající k sociálnímu začlenění nebo k prevenci sociálního vyloučení** osob v nepříznivé sociální situaci (rozvoj psychosociálních a praktických dovedností, posilování osobních kompetencí v běžném životě, podpora právního povědomí a sebedůvěry s cílem začlenění do běžné společnosti a na trh práce, vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti, posilování rodičovských kompetencí, získávání základních sociálních a profesních dovedností a schopnosti uplatnit se na trhu práce, společenské začlenění osob vystavených institucionalizaci, obnovení, upevnění či zprostředkování kontaktu s přirozeným sociálním prostředím, pomoc při uplatňování práv a zvládání zátěží běžného života, programy učení se hodnotám v oblasti svobody a odpovědnosti jednotlivce, doprovody při jednání s institucemi atd.).
- Aktivity zaměřené na **předcházení ekonomické nestability** osob z cílových skupin - posilování finanční gramotnosti osob ohrožených předlužeností, finanční plánování a řešení zadluženosti, zvyšování příjmů, snižování dluhů na bydlení, dluhové poradenství včetně zpracování insolvenčních návrhů⁵, zvyšování kompetencí v oblasti hospodaření domácnosti včetně finančního plánování a praktických nácviků (např. trénink schopnosti čelit impulsivnímu nakupování či manipulaci v souvislosti s poskytováním úvěrů apod.), zvyšování sociálních a profesních dovedností a kompetencí v oblasti hledání a udržení stabilního zaměstnání, aktivity zaměřené na

⁴ *Nebudou podporovány aktivity, které mají podobu ubytovacích/pobytových služeb pro cílovou skupinu.*

⁵ V souladu s novelou zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

spolupráci partnerů na místní úrovni včetně spolupráce se zaměstnavateli při řešení problémů spojených se zaměstnáváním pracovníků s exekucemi atd.

- Aktivity zaměřené na podporu **pečujících osob a neformální péče** (tj. péče poskytovaná osobě závislé v rámci rodin nebo komunit osobami blízkými - rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými) a **sdílené péče** (tj. kombinace péče poskytované profesionálními poskytovateli a neformálními pečovateli), včetně rozvoje **domácí paliativní péče** (terénní mobilní týmy, vzdělávání a poradenství pro osoby pečující apod.). Dle kvalifikovaných odhadů je významná část veškeré sociální a zdravotní dlouhodobé péče poskytována rodinnými příslušníky nebo jinými pečujícími.
Podporovány budou zejména **podpůrné služby určené pro pečující osoby**-sociální práce, psychologická podpora, edukace a specifické poradenství v oblasti kombinování formální a neformální péče, možností využívání podpůrných sociálních služeb, jednání s úřady, organizace a pomoc při zvládnání přímé péče (supervize, odborné techniky přímé péče), pomoc s péčí o domácnost, řešení finanční situace, rozšíření kvalifikace, kombinování péče se zaměstnáním, či s návratem na trh práce po ukončení péče, právní poradenství, dále podpora pečující osoby ze strany sociálních pracovníků obcí, úřadů práce a nemocnic (zvyšování personální kapacity sociálních pracovníků, kteří mohou pečujícím osobám poskytnout podporu a poradenství, zřízení pozice koordinátora podpory, tj. sociálního pracovníka na obcích, který bude pomáhat pečujícím osobám zajistit vše potřebné pro svou činnost, zvyšovat kompetence a znalosti pečujících osob pro řešení problémů spojených s péčí o osobu závislou atd.). Cílem je zmírnění znevýhodnění pečujících osob na trhu práce, které je spojené s poskytováním neformální péče, rozvoj vzájemné provázanosti a sdílení péče mezi formálními poskytovateli, neformálními pečovateli a službami zaměstnanosti, a zvýšení informovanost pečujících osob o svých možnostech.
- Aktivity místních samospráv při **optimalizaci zajištění činností a výkonu sociální práce na svém území** - podpora profesionální realizace sociální práce jako činnosti zaměřené na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí (podpora využití specifických metod a technik sociální práce a individualizovaného přístupu, podpora výkonu sociální práce se zaměřením na identifikaci potřeb osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na úrovni odborných postupů při případové práci, metodické činnosti a koordinaci nástrojů pomoci apod.). Bude podporován výkon sociální práce na obcích (typu I., II. i III.)⁶, včetně jeho dostatečného personálního zajištění.
Podporovány budou především preventivní aktivity směřující k pozitivní změně v daném území

⁶ Realizovat činnosti sociální práce mohou na základě svého rozhodnutí rovněž místní samosprávy (obce I. typu). Základním cílem sociální práce je zajištění, resp. podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obce). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí). Sociální pracovník by měl svou činnost vykonávat převážně v přirozeném prostředí klientů. U obcí II. typu se jedná o výkon přenesené působnosti podle zákona č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi, u obcí III. typu podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. U obcí I. typu není legislativní opora výkonu v přenesené působnosti, nicméně všechny typy obcí mají možnost výkonu sociální práce v samostatné působnosti. Místní samosprávy se mohou rozhodnout zaměstnávat sociální pracovníky (kteří splňují kvalifikační podmínky podle cit. zákona) a vykonávat na svém území činnosti sociální práce. Nebo obce II. typu (pokud by nastala dohoda na úrovni samospráv) mohou zaměstnávat sociální pracovníky k výkonu sociální práce na území obcí I. typu.

Sociální pracovník vyhledává klienty v jejich přirozeném prostředí, provádí posouzení životní situace klienta, individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění, zplnomocňuje klienty, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů. Sociální pracovník rovněž realizuje činnosti zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta, spolupracuje s navazujícími organizacemi při řešení životní situace klienta a spolupodílí se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

obce, posilování vzájemných vazeb a spolupráce mezi obyvateli, organizacemi a institucemi. Důraz by měl být kladen především na znalost místního prostředí, dostupnosti a kapacit sociálních služeb a vzájemnou komunikaci a spolupráci mezi sociálními pracovníky a dalšími aktéry. Podporovány budou projekty zaměřené na participativní metody práce s klienty (zapojování klientů do rozhodování) a s osobami/skupinami osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, rozvoj sítování služeb, multidisciplinární spolupráce atd. Součástí nákladů projektu mohou být i náklady na **celoživotní vzdělávání sociálních pracovníků na obcích** v souladu s § 111 zákona o sociálních službách, a to v rozsahu minimálně 40 hodin za celé období realizace projektu.⁷

Doplňkově budou k výše uvedeným programům a činnostem podporovány i aktivity místních subjektů působících v oblasti sociálního začleňování při koordinaci a sítování sociálních služeb a dalších navazujících služeb a programů podporujících sociální začleňování a prevenci sociálního vyloučení a programů zaměřených na vznik a rozvoj specifických nástrojů k prevenci a řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách.⁸ S ohledem na to, že projekty v rámci této výzvy musí mít vždy přímý dopad na cílovou skupinu osob (klientů), procesy koordinace a sítování nemohou být podporovány samostatně, ale pouze ve vazbě na přímou práci s cílovými skupinami osob (klienty).

V této výzvě nejsou podporovány projekty zaměřené na tvorbu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb obcí / příp. akčních plánů (tj. zavádění, realizace, sledování a vyhodnocování procesů střednědobého plánování) a na procesy související s vytvářením sítí sociálních služeb ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (tj. síť sociálních služeb jako součást střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje).⁹

Podpora komunitní sociální práce jako prostředků sociálního začleňování nebo prevence sociálního vyloučení

Podporovány budou aktivity směřující k profesionální realizaci sociální práce jako činnosti zaměřené na pomoc komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí.

• **Komunitní sociální práce**

Komunitní sociální práce = činnosti nad rámec základních činností sociálních služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, realizované v přirozené komunitě. Aktivity podporované v rámci komunitní sociální práce musí mít přímou vazbu na sociální začleňování nebo prevenci sociálního vyloučení osob.

⁷ Limit minimálně 40 hodin vzdělávání za období realizace projektu je stanoven s ohledem na překročení hranice pro bagatelní podporu účastníka projektu. Maximální rozsah vzdělávání není omezen. Rozsah vzdělávání bude posuzován individuálně v rámci věcného hodnocení projektové žádosti. Bude posuzována potřeba, účelnost a efektivnost a hospodárnost vzdělávacích aktivit pro sociální pracovníky na obcích. Projektové aktivity musí být primárně zaměřeny na podporu cílových skupin osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených.

⁸ Koordinaci a sítování sociálních služeb a dalších navazujících služeb a programů se rozumí procesy spolupráce realizátorů projektů za účelem zefektivnění a zkvalitnění poskytovaných služeb a programů a vytváření inovativních přístupů při řešení problémů cílových skupin. Prostřednictvím vzájemné spolupráce, sdílení zkušeností, koordinace aktivit a sítování budou poskytované služby a další programy komplexněji naplňovat specifické potřeby osob z cílových skupin. Příklady podporovaných aktivit: sítování poskytovatelů zaměřených na práci s vybranými cílovými skupinami, vzájemná výměna a sdílení zkušeností s prací s cílovou skupinou (např. metody a techniky práce), plánování a optimalizace vhodné podpory pro vybrané cílové skupiny osob, zavádění nových postupů v práci s cílovými skupinami, monitoring a evaluace činností a podpory směřované vůči cílovým skupinám atd.

⁹ Střednědobé plánování rozvoje sociálních služeb na obecní úrovni je podporováno v rámci Investiční priority 2.2 OPZ prostřednictvím specifických výzev.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Komunitní sociální práce představuje významný inkluzivní mechanismus. Osoby z cílových skupin jsou zapojovány do rozhodování a do přímé realizace opatření na úrovni sousedství, vyloučené lokality, obce, města, mikroregionu, a to s cílem získání lepšího přístupu ke společenským zdrojům (sociální ochrana, bydlení, vzdělání, zaměstnání, možnost uplatňovat svá práva atd.).

Gestorem komunitní sociální práce je kvalifikovaný sociální pracovník (dle zákona č. 108/2006 Sb.), například sociální pracovník obce či dobrovolného svazku obcí (i na malých obcích).

Komunitní práce v kontextu sociální práce = dlouhodobě působící metoda sociální práce:

- jejímž subjektem je komunita/skupina osob, kterou spojují společně definované sociální problémy, tj. členové komunity se nachází v nepříznivé sociální situaci¹⁰; tato nepříznivá sociální situace je zároveň spojena s dlouhodobými obtížemi v interakcích s okolním prostředím, které jsou společně pro danou komunitu/skupinu,
- jejímž cílem je posílit schopnost osob žijících v komunitě/náležících k dané skupině společně zvládat/ovlivňovat znevýhodňující a obtížné interakce tím, že získá větší míru kontroly nad okolnostmi svého života; společným úsilím bude dosaženo (komunitou) definovaných cílů.

Větší míru kontroly nad okolnostmi svého života, kterým jsou společně vystaveni, dosahují příslušníci komunity prostřednictvím práce celého společenství, na kterém se podílejí všichni relevantní aktéři z komunity, příp. jejího okolí i celé společnosti, za podpory (organizační, vzdělávací, strategické a facilitační) komunitního sociálního pracovníka, který k tomuto účelu může využívat širokou škálu metod (od motivování, zvyšování sebedůvěry a podpory samo organizování členů komunity až po zapojování komunity do komunitního plánování, rozvoje lokality či případné iniciace legislativních změn).

Komunitní sociální práce je založená na propojování sdílených potřeb a existujících zdrojů (lidských, materiálních, finančních či jiných) uvnitř komunity a na stanovování dosažitelných cílů na základě možností dané komunity = zplnomocňující proces, který vychází z posilování místních zdrojů; koncentruje se na silné stránky lidí a je posilován zkušeností malých společných úspěchů více lidí, který zvyšuje předpoklady pro udržitelnost výsledků a dosažených změn.

Komunitní sociální práce & Sociální práce:

Komunitní sociální práce	Sociální práce
Komplexní/holistický přístup (víceúrovňový, se zapojením různých aktérů, vyjednávání konsensu, využívání mnoha metod)	Individuální přístup ke klientovi v rámci inter- a multidisciplinární spolupráce
Mobilizace zdrojů uvnitř komunity = interní zdroje komunity a subjektů	Externí a osobní zdroje pomoci
Člen komunity = expert	Klient = držitel problému
Komunitní sociální pracovník = facilitátor,	Sociální pracovník = odborná podpora

¹⁰ *Nepříznivá sociální situace = oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením. (viz § 3 zákona č. 108/2006 Sb.)*

průvodce	
Potřeby definuje sama komunita	Potřeby definované klientem
Změna vyvolaná „zevnitř“	Změna vyvolaná potřebou klienta
Aktivní přístup k řešení problémů - „konám“ → nezávislost členů komunity	Pasivní přijímání pomoci - „čekám“ → sociální pracovník jako motivační prvek k činnostem vedoucím ke změně, aktivita klienta
Symetrické vztahy mezi členy komunity a komunitním sociálním pracovníkem (rovnocennost, zodpovědnost, sdílená zodpovědnost)	Partnerský přístup mezi klientem a sociálním pracovníkem
Důraz na zdroje uvnitř komunity	Důraz na potřeby klienta a zdroje k jejich řešení (klientovy, externí)
Zplnomocňující přístup (zplnomocňující participace)	Individuální přístup zaměřený na řešení nepříznivé sociální situace (zplnomocňující přístup)
Princip „bottom-up“	Princip partnerství

Komunita & Sousedství:

Komunita = skupina lidí, kteří sdílí společné zájmy a hodnoty, a mezi nimiž jsou živé vazby; má určitou vnitřní strukturu, mechanismy organizace a komunikace; pro účely této výzvy je komunita definována lokalitou/teritoriem/územím, kde žijí lidé, které spojují společné podmínky a problémy. Rozhodující dopad komunitní sociální práce by měl být na obyvatele dané MAS, kteří jsou primárně členy komunity.

Sousedství = skupina lidí, které spojuje pouze místo, kde žijí/bydlí, vztahy mezi nimi jsou pouze sousedské; mají však často velmi podobné potřeby, k jejich řešení však nedospívají společnými silami, ale individuálně, což může leckdy zvyšovat napětí mezi jednotlivci (způsoby naplňování potřeb jedněch nemusí být v souladu se způsoby dalších osob v sousedství).

Sousedství je často výchozím stavem (nejen v sociálně vyloučených lokalitách). Lidé mají podobné potřeby a vytvoření komunitních vazeb může přispět k tomu, aby se učili svoji situaci řešit efektivnějším způsobem společnými silami a s využitím silných stránek/zdrojů v rámci komunity. Posílení komunitních vazeb a budování komunity může tedy být cílem, k němuž komunitní sociální práce směřuje.

Členové komunity jsou schopni:

- Efektivně spolupracovat v identifikaci problémů a potřeb komunity
- Dosáhnout shody na cílech a prioritách
- Dohodnout se na způsobu realizace společně stanovených cílů
- Efektivně spolupracovat na požadovaných opatřeních

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

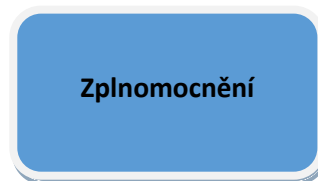
Komunitní sociální pracovník garantuje, že komunitní sociální práce je realizována v souladu s principy komunitní práce a s etickým kodexem sociální práce. Na komunitní sociální práci se podílejí i další subjekty, zejména členové komunity.

Komunitní sociální pracovník & Sociální pracovník:

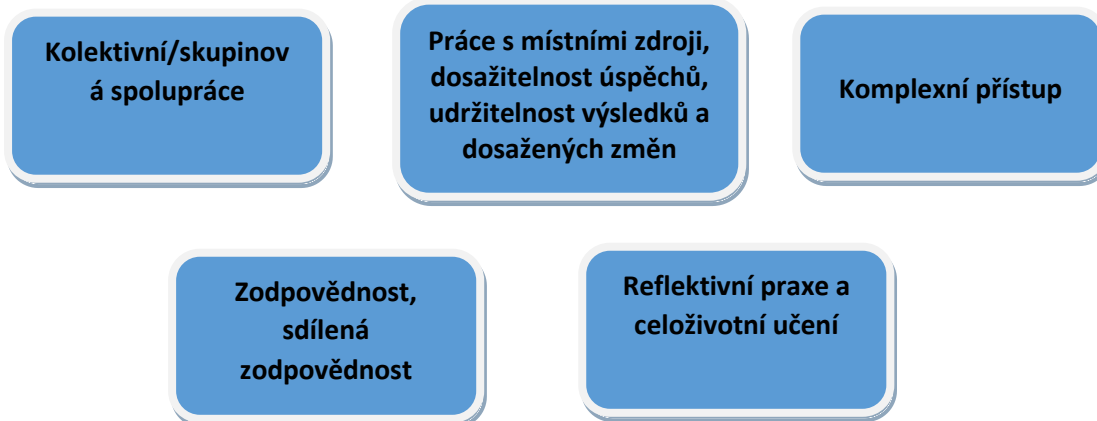
„Pracovníci zabývající se rozvojem komunity, kteří pouze pomáhají lidem k tomu, aby žili „pohodlně“ a jednoduše dělají „vše pro lidi“, přičemž za ně identifikují a analyzují jejich problémy a bez diskuse jim předkládají jejich řešení, jsou součástí problému, nikoliv součástí řešení.“ (PNG Book)

Komunitní sociální pracovník	Sociální pracovník
Předmětem jeho zájmu je komunita	Předmětem jeho zájmu je klient - jednotlivec/rodina/skupina
Mapuje potřeby komunity, vyhledává, oceňuje a podporuje její vnitřní zdroje, povzbuzuje k diskusím o problémech a k jejich definování, informuje o možnostech jejich řešení a motivuje členy komunity k hledání a nacházení vlastního řešení problémů společnými silami a za využití dostupných zdrojů a prostředků (zkompetentnění členů komunity)	Poskytuje klientovi podporu a pomoc, pomáhá mu ve chvíli, kdy klient nevládá řešit problémy vlastními silami Ovlivňuje podobu poskytovaných služeb, sleduje a vyhodnocuje poskytování služeb (naplňování potřeb klienta) Doprovází klienta v jeho životní situaci (zjišťování nepříznivé sociální situace, plánování a realizace opatření ve prospěch klienta) a hájí jeho zájmy
Naslouchá potřebám komunity a jejích členů, zná problémy komunity, podporuje definování potřeb komunitou	Naslouchá potřebám klienta, zná jeho problémy, možnosti a zdroje jejich řešení
Pomáhá členům komunity zapojit se, je facilitátorem a motivačním prvkem procesů	Pomáhá klientovi mobilizovat jeho vnitřní zdroje, společně identifikují externí zdroje a motivuje klienta ke spolupráci
Vůči komunitě vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje k tomu i členy komunity	Vůči klientovi vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje klienta k převzetí vlastní zodpovědnosti
Reflektuje svůj vliv na komunitu (intervize/supervize)	Reflektuje svou práci s klientem (intervize/supervize)

Hodnoty komunitní (sociální) práce jsou naplňovány skrze následující principy¹¹:

¹¹ Principy komunitní práce jsou podrobně popsány v Příloze č. 8 - Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce.

Komunitní (sociální) práce se cíleně řídí a dle situace diferencovaně aplikuje zejména následující principy dobré praxe:

- ***Participace a vlastnění procesu i výsledků (process and impact management)***

V celém procesu komunitní práce musí být vytvořeny podmínky pro participaci členů komunity. Participace se rozvíjí postupně na základě motivace, aktivizace a nových zkušeností lidí, díky posílení jejich sebedůvěry, prohlubujícím se vztahu důvěry vůči komunitnímu pracovníkovi a ostatním lidem a zkušenostem z procesu dosahování společných cílů.

- ***Etické zacházení s mocí, vlivem a získanými výhodami***

Komunitní pracovník získává vysoce specifické postavení tím, že je vpuštěn do osobní sféry členů komunity, jejich domovů a rodin, jejich nadějí a možností. To mu dává velkou moc. Je záležitostí etiky, že s komunitou zachází s respektem a přijetím, na bázi rovnosti, bez diskriminace, s uznáním preferencí a hodnot členů komunity. Jedná důvěryhodně, ve prospěch komunity jako celku a na základě dohody s komunitou, spolehlivě a transparentně.

Indikátory dobré praxe ve vztahu k zajištění participace:

- Všichni členové komunity mají dostatek informací o procesu a plánovaných/očekávaných výsledcích
- Minimálně každý segment či podskupina komunity má prostor pro aktivní zastoupení ve všech procesech demokratického rozhodování a plánování toho, jakým směrem a jakou rychlostí se v reálném rámci bude vyvíjet proces změny a jaké výsledky změny jsou pro ně žádoucí; participace není jen pasivní účastí na komunitním organizování, ale musí být vytvořeny podmínky pro možnost ovlivňovat rozhodování ve všech fázích práce a celkové směřování společné práce
- Každému členu komunity musí prokazatelně být umožněn aktivní podíl na komunitní práci (včetně práva nesouhlasit) a „vlastnění“ procesu i výsledků komunitní práce, nakolik chce a dle svých schopností se může do komunitní práce zapojit

Vodítka pro předkládání projektů komunitní práce:¹²

¹² Vodítka pro předkládání projektů komunitní práce včetně jednotlivých podotázek jsou součástí Přílohy č. 8 - Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

1. Znaky, podle kterých realizátoři projektu chápou a umějí aplikovat hodnoty, principy a metody komunitní práce (organizační, vzdělávací, strategické, facilitační)
2. Jak budou realizátoři projektu garantovat dodržování etických aspektů komunitní práce a etického kodexu sociální práce
3. Znaky, na základě kterých realizátoři projektu usuzují, že je v dané komunitě vhodné použít metodu komunitní práce
4. Jaké místní zdroje realizátoři projektu předpokládají, a na základě čeho
5. Jaké dosažitelné úspěchy realizátoři projektu předpokládají, a na základě čeho
6. Jaké vstupní předpoklady mají realizátoři projektu pro navázání kontaktu a získání důvěry členů komunity
7. Na jak dlouho realizátoři projektu práci odhadují a na základě čeho
8. Jaké členy komunity a jejího okolí předpokládají realizátoři projektu zapojit do společné práce a proč
9. Jak realizátoři projektu plánují posílit schopnosti komunity zvládat znevýhodňující interakce s okolím
10. Jak budou realizátoři projektu rozvíjet participaci a garantovat vlastnění procesu i výsledků (process and impact management) členů komunity
11. Jaká rizika a překážky procesu rozvoje komunity realizátoři projektu vidí a jak se s nimi plánují vypořádat